

⇒ 1 Իրականություն դառնալո՞ւ է «Ին բայլի» ձգտումը՝ մեծամասնություն ունենալ ավագանիում, ավագանի անցած մյուս ուժերին մղելով ընդդիմություն, թե՛, այնուամենայնիվ, բաղաքը կոպահայով դեկավարելու անհրաժեշտություն է լինելու, բաղաքական հեռանկարի հստակեցումը ևս անորոշ ժամանակով հետաձգելով:

Ամեն դեպի մաս, ընտրաւ ավալին
հետեւելով՝ առանձնաբես հա-
մոզված չեմ, որ բաղադրական
հանգուցալութում մոտ է, բանի
որ ընտրաւ ավը հետ աւապ եռող
մի շարժ թափնակած իրողություն-
ների վրայից, անգամ թվացյալ
դաշնակիցներից անհաւ ճր-
ցակցող ու միջնանց մերկացնող
կողմեր սացավ:

«Բարգավաճառ» գուստական ներկայացուցիչների միջյանց մեղադրելու հիմնական ժեօնաբառը այն մասին է, թե ով է զործակցել նախկին իշ-

ՃԵՏՆԱՄ ԵՒ, ՔԱյց ՀԵՒ ԿԱՏԱԿՈՒՄ

խանության հետ, ում ցուցակում կան նախկինների ֆավորիտներից: «Իմ բայլ» ակտիվիսները Ուրբեր քոչարյանի եղբար դստերն են գտնում ԲՀԿ ցուցակում: «Լոյսին» անվանում ՀՀԿ-ի հետ համագործակցող, ԲՀԿ-ական ները՝ Միայն Մինասյանին նույնազնած անձանց են մատմացուց անում «Իմ բայլ» ցուցակում: «Լոյսին» հիշեցնում են ոչ հեռու անցյալը, երբ Էդմոն Մարտիքյանը Նիկոլ Փաշինյանին խորհուրդ էր տալիս կոչ դիմակայությունից անցնել երրորդ ճանապարհին՝ Սերժ Սարգսյանին հետ Երևանունիւն:

Սեղադրաններն ըստ էլության հասկանալի են եւ բացառակադրություն բոլոր ուժերի հետմուն տեղ ունեն՝ առաջ ո՞վ էր խորհրդարան անցնում առանց իշխանության «դարբրոյի»: Բանը հասել է ավագական այս ուժերի համակրո-

ւում: Այն, որ Վարչապետն ու նրա թիմակիցները խնդիր ունեն առ տահերթ խորհրդարանական ընտրություններ կազմակերպելու և հաջողելու առումով, սա ավելի ակնհայտ է դաշնում հիմա, քան որ նախկին թիմակիցները են («Լուսը») կարող են հաճարել արտահերթ ընտրությունների գաղափարին դեմ ուժերի շարժության որ դիմակայության արդյունքուն նրանից կարող են լուսանց մովսես եւ դուրս ննալ աղազա խորհրդարանից: Ու հանկարծ մի օկանու է դարձվել, որ բաց «Թաղաքացիական ղայմանակարգ»՝ բոլորը դեմ են արտահերթ խորհրդարանական ընտրություններին: Սա կարող է խնդիր դարձնել նաև Նիկոլ Փաշինյանի համար որքան էլ նա ասի՞ դուք ով ե՞, որ դեմ լինե՞ արտահերթ ընտրություններին, դա ժողովուրդն է ու բուռնություն:

Նիկոլ Փաշինյանի մասով. նա ունի խորհրդականներ, միգուցեց նաև չերեւացող խորհուրդ սվոյններ, որոնք նրան դարձավոր են հույսել, որ Հայաստանն այս է՝ կան իներ, նորեր, մի կողմէ բաշվածներ, «արփենիկներ» եւ ձախորդվածներ, իրենց ներուժը երթեւ չօգտագործածներ, որոնց ոչ ո՞վ ուզում նկատել: Հայաստանն այս բոլորն է: Ուեւ մեկը կիաջողի, եթե ներհասարակական հաւատության երածխավոր լինի, եթե սեր կանգնի ողջ Հայաստանն վերը թվարկածներին ներառյալ, եթե չօրի թօնամանին ու դիմակայության ծառը: Միայնակ, մի ուժով, մյուսներին դիմակայելով, հասարակությանը սեւ-սպիտակի բաժանելով նոր Հայաստան դժվար թե կառուցվի: Նոր Հայաստանի առաջնորդողեցի է իրեն հաճարի բոլոր հայերի առաջնորդ՝ անկախ նրանցից, թե ինչ են դավանում այդ հայեր կամ բաղադրական որ ուժի ամդիովանու տակ են: Սա՝ իմ-քիալոց:

Ամեն դեղինմա՞ բաղադի ավագանու ընտրությունը շատ բան կլարզի. ՏԵՂԻ կունենա՞ն արտահերթ խորհրդարանական ընտրություններ (սա հնարավոր կլինիմիայն «Իմ բայի» ստացած համոզիչ ու բարձր վեճով), կշարունակե՞ն համագործակցել այն ուժերը, որոնք հիմա կառավարության կազմում համագործակցում են հեղափոխական ուժերի hts, ի վեցող կձեւակերպվի հեղափոխությունը դեյ յուրե որդես բաղադրական իրողություն, որդես վեակության դասկեր, թէ կիսուանա կենտրոնախույս զանազան ուժերի սվերային շարժն ու բաղադրական զգնաժամի դաշտական մասը:

Որտեւ իշխանափոխություն, հեղափոխություն վերջնականորեն լեզիս է դառնում համապետական ընտրությունների վեակության դատկերպ, այս դեմքում ներկայացել է ճայրավաղի ավագանու արտահերթ ընտրության առիթը:

«Արեգակ» փուլ եւ սրճարան՝ յուրօրինակ լուծմամբ

Եթե այսօր գրիծառները հաճախ խուսափում են աժխատանիշի ընդունել հաշմանդամություն ունեցող կամ, ինչողևս հիմա ընդունել ված է ասել, սահմանափակ ֆիզիկական կարողություններով մարդկանց, այդ թվում՝ երիտասարդների, առաջ մեկ ժաքաբ առաջ գյումրիում բացված «Արեգակ» փութ եւ սրճարանում աժխատանիշի ընդունվելու հիմնական դայմանը հենց հաշմանդամության առկայությունն է: Հյայատանում ու տարածաշրջանում այս երեսի առաջին Աերառական փութ-սրճարանը բացվել է բաղադրի սրում՝ վերջերս Զերբ Զերբորյանի անվամբ կոչված փողոցի սկզբնամասում, «Յոկ-սենբեր» կինոթատրոնի դիմաց:

Այս գործիքի սրճարանում աշխատում են նոված խնդիրն ու լեցող առաջմ նեկ տանը կ դատանիներ, որի համար ստեղծված են անհրաժեշտ դայմաններ: Նրան ոչ միայն դատարանելու, այլ նաև մասուցելու են այստեղ իրենց ձեռիվ դատարանվող սուրճն ու հրուակեղենը: Իսկ հաճախորդներ լինելու են բաղադի բնակիչներից ու հյուրերից բոյոր զանկացողներ:

«Արեգակի» բացմանը Եւելք են Եղել Քայատանում ԵՄ դասվիրակության դեկավար, դեսման Պյուս Սվիտալսկին, Գերմանիայի դեսման Սաքհաս Զիսլերը, ՀՅ աշխատանքի եւ սոցիալական հարցերի փոխնախարար Զարուհի Բաթոյանը, Շիրակի փոխնարգմետնու Գուլնորի հարաբեկետն:

Գ. ՄԿՐՏՉՅԱՆ
Պյումի

«Armenia!»-Ն՝ Եյու Յորի «Մեսրոպյահտնում»

1 Ներկայացված են հայ գության հիմնական կենսաբները՝ Սյունիիի, Կասղուրական Արցախի, Կիլիկիայի ձեռագրաներն ու նույնացները: Ձեռագրերը եւ մանրանկարներն արված են թէ մագաղաքի թէ բոյթի վրա: Սայր Արռո սր. Էջմիածնից նյու Նյու Յորք տարված ցուցանմունութեանը բարեկարգ ժամանակներում ներկայացվել են Երմիտացիում, Լուվրում Կրեմլում, Կատարանում: Խևկ Սերուժութեանում այդ մասունքները ցուցադրվելու են առաջին անգամ: Դեղ, մատենադարանը եւս առաջին անգամ է Ներկայացվելու ԱԱՀ-ու Ցուցադրության կարմիր թէլլ թիւսունութեան է «Անդրադապիս» առաջնահայրության:

«Արմենիա» ցուցահանդեսը «Սերողոլիտեն» թանգարանում կը արթնակի մինչեւ 2019 թվականի հունվարի 13-ը: Մասնագետներն այս ցուցահանդեսը բաղադրական-դիվանագիտական տեսանկյունից համեմատում են 2007-ին Լուվրում կազմակերպված 2-րդ ցուցահանդեսի հետ: Լուվրում առաջնը՝ դեռևս 1978-ին՝ եղել է առավել լայն ընդունություն:

ՀՈՎԻԿ ԱՖՅԱՆ

Լոնդոնի բաղաբարես Սադիք Խանը, որը ծնվել է բրիտանական ճայրաբաղադրի թուրքինց թաղամասում՝ դակիսանցու ընտանիքում, այն նարդն է, որը կարող է ոչ միայն հայտարարել, որ ԱՄՆ նախագահը Լոնդոնում ցանկալի հյուր չէ, այլև այնուա անել, որ երբ Թրամփի՝ վաշինգտոնի հրավերով ժամանի Բրիտանիա, Լոնդոնից դուրս կազմակերպի իր հանդիպումները: Ավելին, եթե Թերեզա Մեյը ներկայացնում է Պահպանողական կուսակցությունը, ապա Խանը՝ Աշխատավորականների կուսակցությունից է, այսինքն Մեծ Բրիտանիայում նորմալ է, որ վարչապետը այլ կուսակցությունից լինի, ճայրաբաղադրի դեկավարծ՝ այլ: Սա բրիտանացիները, չնայած՝ ինչո՞ւ միայն նրանք, անվանում են ժողովրդավարություն՝ նույնիսկ անտեսելով այն համգամանքը, որ Լոնդոնի բաղաբարեսը դավանում է իսլամը:

Երեւանի պազամու ընտրություններին իշխանական թեկնածու չի նասնակցում, այսինքն կարող եմ վստահ լինել, որ Երևանի քաղաքացիները մահմերական չի ընտրվելու: Մեր մայրաքաղաքի ընտրություններին հաղթելու է Հայկ Մարտուբյանը, ինչո՞ւ եմ սա վստահ ասում, բանի որ Վաշինգտոն անձանք է ասել, իսկ այն ինչ վարչապետն է ասում՝ անմիջապես լինում է, իրավադականությունը՝ երկու ժամուն, բայց դա էլ կարելի է տեղափորել անմիջապետի մեջ: Ու հարցն ամենեւին էլ այն չէ, որ դարն Մարտուբյանը դերասան է, իսկ դերասանները քաղաքականության մեջ գործ չունեն, ասի որ դերասանները միշտ ու ամենու գործ են ունեցել եւ ունեն, հարցն այն է, որ Երեւանը կրկին ունենալու է մի քաղաքացիներ, որի հռոμարք երկիր դեկապարն է, ով կարող է որեւէ դահի գնալ Մաքսոնց դուռակ ու ասել՝ սիրուն չէ: Առաջ հռոմարք դերում հանդիս էր գալիս՝ Մերձ Սարգս:

Զիսվորից դուխովը չկա

Վարչապես Փաշինյանը հերթական անգամ առաջնագծում էր: Այս անգամ՝ «Դոլսով» գրությամբ գլխարկով: ճանադարին, Հայաստանի վարչապետի ու Արցախի նախագահի ճանադարին, հանկարծ հայտնվել են արջի երկու նորոք, Նիկոլ Փաշինյանը հեռախոսով նկարել է, ույել նրանցից մեկի գլուխը: Առաջնագծում Փաշինյանը ծանոթացել է իրավիճակին, որը ըստ ՀՀ վարչապետի բավականին լարված է՝ չնայած կայուն ու վերահսկելի:

Բնականաբար Փաշինյանը առաջնագիծ իր այցի բոլ-բոլ լրտանկարներ է հրապարակել, որոնցից մեկի տակ մի բաղադրացի, որի անունը գիտեմ, բայց չեմ ասի (իր օքափանար) գրել է. «Ենքան դուքսով է նայում զինվորի աշխերի մեջ, որ զինվորը վախից հայացքը փախցնում ա...»: Հասկանալի է, որ դուքսով նայողը՝ Փաշինյանն է: Ես չգիտեմ, թե այս մեկնաբանությունը գրողը առաջնագծում հենց հիմա կանգնած հարազարդ ունի՞ կամ երբեւ ունեցել է, ասենք ետքա՞կ է, թե առաջնագիծն ինչ է, դրանից այն կողմ ինչ է ու ով է: Բայց ես գիտեմ, որ այս մեկնաբանության հեղինակի մեջ ժամանակակից առ մասնաւուն է:

հորդս սա նստառ է:
Տղաներ եւ աղջիկներ, Նիկոլին
ձեր որդիների չափ սիրող ժիկնայի ու
դարնայի, ինչդես նաեւ Վարչա-
դես Փաշճնանի ու նախագահ
Սահակյանի ծանապարհին հյայն-
ված արջուններ, առաջնազնում
կանցնած գինվորը ամեն or չէ՝ ա-
մեն ժամանակ նախանձ է մասնաւում աւելի

սյանը, եղբոր որդիկը՝ Տարոն Մարգարյանն էր, ուստով՝ հողարի դերը սամձնելու է Նիկոլ Փաշինյանը, եղբոր կազմին տղան էլ Հայկ Մարությանն է դառնայուլ:

Ես հասկանում եմ, որ Երեւանը Հանրապետության կեսն է, որու դեմքերում

կան դատողությունները, որոնք համընկնում են նույն բանի մասին երեւանցիների մեծամասնության դատությունների հետ։ Եթե չկա, եթե գաղղի Քայլաստանում էլ էր երկրի դեկապարը խրաներ տալիս մայրաքաղաքի դեկապարհն, սիրո Քայլաստանում էլ է այլու

Uħċiġ pugħiġ pħarwa

Աննչական կոմիտեից հայտնում են, որ
Yerevan Today կայֆի խմբագրությունը
իրենց ու ոստիկանության 6-րդ վաշտու
թյան իրականացրած խուզարկությունը
նղատակ չի ունեցել խոչընդոտել լրագրու
դական գործունեությունը։ Այսինքն, Երևան
գլխավոր խմբագիր Սեւակ Դակորյանը
համակարգիչը տարել են զննության, որ
թե ցանկացել են, որ Սեւակ Դակորյանը
այլևս չգրի կամ երկար ժամանակ չգրի
այլ կասկածում են, որ Սեւակի համար
կարգում այսպիսի բաներ կան, որոնց
միջոցով կարելի է դարձել, թե ով ու ինչ
չու է գաղտնալսել ԱԱԾ Տնօրնեան ու ՀՀԸ վարչությունը։

Սակայն բննշական կոմիտեն հավանաբար այնքան էլ համոզիչ չէ իր դարձանան մեջ, քանի որ «Լրագրողներ առանց սահմանների» միջազգային իրավակաղացման կազմակերպությունը դատապարտում է Yerevan Today-ում տեղադրությունը՝ այն համարելով՝ միջամտություն ազատ խոսքի միջավայր եւ շեշտում, որ խուզարկությամբ խախտվում մամուլի՝ սեփական աղբյուրները չիրադարձություններու մասնաւորակելու իրավունքը: Ամենայն հավանականությամբ՝ հաջորդ տարի Հայաստանը կիայնավի մամուլի ազատության ոչ ազատ երկրների ցանկում, ամեն դեռ բուժում այդ ցուցակը կազմողները ուժադրություն են դարձնում ոչ թե երկրների բնաչական կոմիտեների, այլ լրագրողական միջազգային կազմակերպությունների համարարկություններին:

Այս համաժեխում շատ ուշագրավ Վարչապետ Փաշինյանի հայտարարությունը: Yerevan Today-ում խուզակության նախորդ օրը Երևանի հարազարդ էրրոր նաև նաև նաև համարվեց, որ Յա

- դես լինելու, առաջ ի՞նչ տարբերություն գաղցի ու սիրո միջեւ:

Այդուս չի լինելու, Փաշինյանը հանգիս նստելու է Բաղրամյան 26-ում ու օնային հետեւելու է, թե ինչուս է Մարությանը Երևանը դարձնում կարգին բաղա՞վ, ու ամենեւին չի միջամտելու բաղադրյանի գործունեությա՞նը, այդ դարագայում ինչո՞ւ է անձանք մասնակցում Մարությանի, կրկնում եմ Մարությանի բարզագայությանը: Ինչո՞ւ արդեն իհմա չի բռնում, որ Երեւանցիները Մարությանին լսեն, օրինակ՝ հասկանալու, թե մարդն ինչո՞ւ է դասկերացնում տանսղորժի խնդրի լուծումը, փոխարենն ինքը է ուուց մեկ ժամ խոսում է Սերժ Մարգարյանի ու Ռոբերտ Քոչարյանի՝ բաղադրյան դիակներ լինելուց, օլիգարխներին ու նրանց թիկնաղաներին ասֆալտին դառկեցնելուց, նրանց մեթենաների ու գոլղաների գովների հաճընկումներից, Վերջին օրերին 3 ադրբեջանցի զինվոր սպանելուց... Գուցե Երեւանում հատուկ դուրակ դեմք է բացվի՝ այս կոչս ասֆալտով եւ Օլիգարխների կզարան անունով, որտեղ տարվելու են բոլոր օլիգարխները ու տարկելու են ասֆալտին: Եթե այս, աղա այդ մասին դեմք է բարձրաձայնել, բավականին վվեներ կրերի, ավելին՝ բաղադրի ամենաայցելվող դուրակը կլինի, բանի որ ճարդիկ ավելի աս արյան հոս են սիրում, բան ծաղիկների, բոլոր մարդիկ, անգամ ֆինները:

Իհարկէ չի բացառվում, որ Հայկ Մարտիրյանը չընտրվի Երեւանի քաղաքապետ... Բայց բանի որ ես, մեղմ ասած, վախենում եմ դրվագով գոնքիներից, աղա բացառում եմ սա եւ ղեղում՝ Հայկ Մարտիրյանն անցուց ընտրվելու է Երեւանի քաղաքապետ։ Նիկոլ Փաշինյանն է ամձանք ասել։

յաստանում մաճուլն աննախադեղ ազատ է: Ըստ Վարչապետի, մինչեւ հիմա բոլոր հեռուստաընկերությունները հրահանգավորվում էին Բաղրամյան 26-ից, իսկ հիմա... նույնիսկ «Դայկական ժամանակը» չի հրահանգավորվում, չնայած դաշտունական լուրերն ավելի շուրջ է հաղորդում, քան դրանից դաշտունական կիայտարարվեն: Բայց, օրինակ Հանրային հեռուստաընկերության հետ վարչապետի թիմը գործակցում է: Փափնյան ասել է, քանի որ Հանրայինը դեմք է դետական բաղադրականությունը ներկայացնի ու սնվում է բյուջեից, աղա այդ գործակցությունը բնական է: Ցավով վարչապետը չի դարձարանել, թե ինչո՞ւ առաջ, երբ Հանրայինը էլի սնվում էր բյուջեից ու ներկայացնում դետական բաղադրականություն, ինքը բնադրառում էր այդ հեռուստաընկերությանը...

Ի դեմք, բնադրատելու մասին. վարչապետն ասում է, որ կարելի է: Ավելի կոնկրետ՝ Փաշինյանն ասել է՝ ժողովուրդ, մի փակեց թերանները, թողեց բննադրատն: Սա շատ կարեւոր է, քանի որ եթե Փաշինյանի ասածից հետո մեկը որեւէ լրագրողի հայիոյի, անդասվի, փորձի վերջինիս թերանը փակել, ուրեմն հակահեղափոխական է: Իսկ հակահեղափոխական լինելը հայիոյանին է մեր օրերում, ավելի թունդ, քան գրում են այդ թվում կանայք՝ իրենց սիրելի վարչապետին բննադրատող հոդվածների տակ:

Ամեն դեմքում, Քայատանի հիմար լրավաճիջոցներ ու լրագրողներ զա՞ն, դուխով, հնչողս ասում է վարչապետի տիկին Աննա Քակորյանը՝ նանուիլ գլխավոր առաքելությունը բնադրատելը է:

Տ. ԱՓՅԱՆ

ԱՐԱՄ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

Քաղաքական վերլուծաբան

Մերձկասոյան դետուբում-ների հինգերորդ գագաթաժողովի ընթացքում առաջնյա Երկրների՝ Հազարամասնի, Ռուսաստանի, Թուրքմենստանի, Ադրբեյչանի եւ Իրանի ղեկավարները ստորագրեցին Կասմից ծովի հրավական կարգավիճակի նախն այդքան սղասված Կոնվենցիան: Այդ փաստաթուղթը դաշտասպնում է ամբողջ 22 տարի: Այն կարգավիճում է Կասմից ծովի կոլեկտիվ օգտագործման հստակ կանոններ: Իրենք կասմիկան հնգակի նախագահները, այն անվանում են ոչ այլ կերպ, բան Կասմից ծովի «սահմանադրություն», աշխահում ամենամեծ ջրավազանի, որը ելք չունի դեռի համաշխահային օվկիանոս:

Ի սկզբանե հատուկ փաստաթուղթ էր համարվում Թերամի Կոնվենցիան, որը կարգավորում էր առափնյա Երկրների աճբողջ գործունեությունը: Այնուհետև դեռությունների դեկավարների, արտաժի խաղաֆական գերատեսչությունների, ինչպես նաև Դամաստղ աշխատանքային խմբի խորհրդակցությունների հաջորդական հանդիդունների մակարդակում ընդունվել են լրացուցիչ փաստաթորթեր, որոնք խթան են հաղորդել բանակցային գործընթացին: Սակայն կոնկրետ եղափակիչ փաստաթորթը այդպես էլ չկար, իսկ այն իսկապես բոլորին դեմք էր: «Կոնվենցիան Կասմից ծովի ուրուց Սահմանադրություն է հանդիսանում: Այն կոչված է կարգավորել հարցերի ողջ համալիրը, որոն կաղված են առափնյա Երկրների իրավունքների եւ դարտականությունների հետ, ինչպես նաև դաշնալ տարածաշրջանի, աճբողջությամբ Վերցրած, անվանգության, կայունության եւ բարգավաճման Երաշխիքը», - այսպիսի բացառություն է սկել սուրագրված փաստաթորթին այդ դամական օրը Ղազախսանի նախագահ Նուրսուլքան Նազարբաևը: Նա մեկն էր այն մարդկանցից, որոնք այս բոլոր տարիներին ձգտում էին լուծել ցավու «Կասմիական հարցը» կողմերից յուրաքանչյուրի համար անցավ՝ ձգտելով Վերածել Կասմից ծովը խաղաղության, բարիդացիության եւ բարեկանության տարածքին:

Ելույթ ունենալով Ակտառում կասղիական գագաթաժողովի

Փաստաթղթի մշակման ժամանակ կողմերը հատուկ ու-
սադրություն դարձեցին մերձ-
կասոյան դետությունների ար-
տակարգ իրավիճակների եւ
ռազմական գործունեության
անվտանգության, կանխագել-
ման եւ կանխման հարցերին:
Կոնվենցիայի անդամ երկրներին
գործունեության կարեւորագույն
սկզբունքը, ինչպես ավելի վաղ
ասվել էր, Կաստից ծովը վերա-

ծելը է խաղաղության, բարի բացիության եւ բարեկամության գոտու: Նրա օգտագործումը խաղաղ նորագույն հարգանքի հմամատած համար անդամական է առաջնային անդրդաշական համար: Կաստիջ ծովում այս գինված ուժերի ներկայությունը բացառէլը, որն չեն դատկանում կողմերին: Փորձագետները ասում են, որ այս կարեւոր այն, որ փաստաթուղթը հստակապուրում է անհրաժեշտ սահմանազառումների հարցը նաև ազգագույն ազգագույն ազգագույն թյան ռեժիմը, Ֆինսում է մասնակից դետությունների ռազմագործական սկզբունքները: Կոնվենցիայի բովանդակությունը ծովը դարձաբետ վերցնելը ու բաժանելը չեն: Նրա ճագահան սահմանադրության մասնաւոր դիրք նոր դեմք է գծել Եվրոպան ամրացնել: Հաս ավելի կարեւոր էր դայնանապլուվելը ջրային տարածքի եւ հասակի օգտագործման մասին այնուես, ու այն ընդունելի լինի «հնագյակի բոլոր երկրների համար: Արդյունքում ընտրվեց այն տարերակը, որը հենց ձեռնուու է բոլոր կողմերին:

«Մենք սահմանեցինք Տերիսութիւնը՝ ջրեր տասնիննա ծովային մղոն լայնությամբ, ընդ որու դրանց արտաքին սահմանները ձեռք են բերել դետականի կազմակակ: Տարածքային ջրերի հարում են տար մորմանու ձկնորսական գոտիները, որտեղ յուրաքանչյուր դետություն առ ոյլունահանման բացարկի իրավունքը կատարված է առաջնային անդրդաշական համար: Կաստիջ ծովում այս գինված ուժերի ներկայությունը բացառէլը, որն չեն դատկանում կողմերին: Փորձագետները ասում են, որ այս կարեւոր այն, որ փաստաթուղթը հստակապուրում է անհրաժեշտ սահմանազառումների հարցը նաև ազգագույն ազգագույն թյան ռեժիմը, Ֆինսում է մասնակից դետությունների ռազմագործական սկզբունքները: Կոնվենցիայի բովանդակությունը ծովը դարձաբետ վերցնելը ու բաժանելը չեն: Նրա ճագահան սահմանադրության մասնաւոր դիրք նոր դեմք է գծել Եվրոպան ամրացնել: Հաս ավելի կարեւոր էր դայնանապլուվելը ջրային տարածքի եւ հասակի օգտագործման մասին այնուես, ու այն ընդունելի լինի «հնագյակի բոլոր երկրների համար: Արդյունքում ընտրվեց այն տարերակը, որը հենց ձեռնուու է բոլոր կողմերին:

ֆառնայի դահլիճությանը, ինչողես նաեւ բնադրահմանական իհմնախմնիրների լուծմանը: «Արյունինում Կաստից ծովի վրա ամբողջ գործունեությունը մեծաղես կկարգավորվի բնադրահմանական բաղաբականության տևանկյունից: Բնադրահմանական տևանկյունը կլիմիտավորի առ ժրութերում՝ առաջին հերթին արյունահանող արդյունաբերության եւ տրանսպորտի ժրութերում, ինչողես նաեւ կազիի ձկնորսության ռեժիմի վրա», -նուուն են վերլուծաբանները:

Պայմանագրի եւս մեկ նօսանակայից կետն է ահարեկչության դեմ դայլարի ոլորտում համագործակցության մասին համաձայնությունը: Փորձագետներն այն անվանում են ճիշտ ժամանակին ընդունված փաստաթուղթ, քանի որ հայտնի է, որ Կաստից ծովը տեղակայված է ահարեկիչների (Սիրիա, Աֆղանստան) ակտիվության օջախների մոտ եւ այստեղ հանցավորության հարվածի տակ կարող են ընկնել ինչողես կաստիական տարածաշրջանով անցնող էներգակիրների փոխադրման մայրուղիները, այնողես էլ բուն ծովային նավե եւ զազ արդյունահանող դլասֆորները: Այդ դեմքում ահարեկչությունը կարող է հանգեցնել բոլորի համար առ ծանր հետեւանմների: Ամբողջությամբ վերցրած, ինչն երկրների դեկավարների հանդիման արդյունում ստորագրվել է յոր փաստաթուղթ: Դրանց թվում ինքը՝ Կաստից ծովի իրավական կարգավիճակի մասին Կոնվենցիան, ինչողես նաեւ առեւտրանտեսական գործընկերության մասին, տրանսպորտի ոլորտում համագործակցության մասին, Կաստից ծովում դատահարների կանխագելման մասին, սահմանադրամի գերատեսչությունների փոխադրակցության մասին հանձայնագրերը: Ամենագլխավորն այս է, որ ստեղծվել է իրավական իհմն տարբեր ուղղություններով երկարաժամկետ հեռանկարի համար: Այժմ «հնգայակի» դետուրյունները ավելի առ կկենսուանան զարգացնան բնադրահմանական տևանկյունների մեջ եւ տարածաշրջանի կենսահավասարակշռության դահլիճության վրա՝ չնորանալով, միաժամանակ, իրենց տնտեսական շահերի մասին:

Երկրագերմային էսերգիան Հայաստանում

Վարելիբաէներգետիկ ռեսուրսների խնայողության ժամակացուցիչ կարելու խնդիր է երկրագերմային էներգիայի օգտագործումը:

Համաշխարհային ճակարդակով Երկրածնային էլեկտրակայանների հզորությունը կարող է կազմել մոտ 20 միլիոն ԿՎս; հսկ էլեկտրաէներգիայի արտադրությունը՝ 120 միլիարդ ԿՎտժ: Ներկայումս աշխարհում էլեկտրաէներգիայի ճամաքածինը կազմում է մոտ 0.5 տոկոս: Լայն թափով Երկրածնային էներգետիկան զարգանում է Մեխիկայում, Կենտրոնական Ամերիկայի Երկրներում, Խալանդիայում:

Երկրացերմային էներգիան աճբողոքությամբ բավարարություն է խւանդիայի մայրաքաղաք Ուջկավիկին ջերմությամբ Կանչալկայում դեռևս 1966 թվականին կառուցվել է Ուսւաստանում առաջին երկրացերմային էլեկտրակայանը:

Հայաստանում Երկրացերնային էլեկտրակայան կառուցելու համար սկսվել են հետազոտական ածխատանմները: Երկրաբանական ուսումնասկրության արդյունքները վկայում են, որ կարելի է Ենթադրել 2500-3000 մետր խորության վրա մինչեւ 250 աստիճան սաֆ ջրերի գոյություն 20-25 մետրուց ձևավանդների մարգարում «Ձերմաղբյուր» կոչվող տարած

Իում: Եթե այս սվյալները հաստավեն, սղա հնարավոր կիխի այդ վայրում կառուցելու երկրածերմային էլեկտրակայա 25 Սվե հզորությամբ: Տարեկան առ վազն 4000 ժամ աշխատելու դեմքու կարող են արտադրել մոտ 100 միլիոն ԿՎտ էլեկտրաէներգիա: Այսինքն էներգիա ջերմային էլեկտրակայաններում արտա րելու դեմքում կանոնավոր ավելի բար հազար տոննա օրգանական վարելիք: Շակա միջավայր չի արտանետվի մոտ 19 տոննա ազոտի օխիդներ, թունավոր ա զութեր:

Ներդրումներ կատարել այս բնագավառում՝ անշուրջ ժահեկան է Ա

թիում է մեր Երկրի ինչպես ՏԱՏԵՍԱ-
ԿԱՆ, այնուև էլ ռազմավարական շա-
հերից: Կարելի է բնագավառը զարգաց-
նել ճամանակոր ներդրումների հաշվին:
Բաժնետոմսերի ուլկան մեր Երկրում
զարգացած չէ: Կարելի է ճամանել այս
ուղղությամբ: Օգտագործել նաև բնակ-
չության խնայողությունները, ստեղծել
բաժնետիրական ընկերություն դետո-
թյան ճամանաբաժուկ եւ խիս հսկողու-
թյամբ: Կարելի է ճամանել լիզինգի օգ-
տագործման հնարավորությունների մա-
սին:

ԱՏԵՓԱՆ ՊԱՊԻԿՅԱՆ Տեխնիկական գիտությունների թեկնածու

◀ հավանություն է տալիս իդլիքում
աղառազմականացված գոտի
ստեղծելու որոշմանը:

Ի դեմ, ինչուս գրում է թուրքական Milli gazete-ն, Իդլիբի ներկայի իրադարձությունները դեմք է դիմարկելու որդես անվտանգության նոր կառույցի ստեղծում եւ Ռուսաստան-իրան-Թուրքիա դաշնութիւ ռազմավարական բայլ, դաշնութ, որը հանդես է գալիս ամերիկյան Մեծ Սերճավոր Արևելի նախագծի դեմ: Սակայն Իդլիբի դեմքում տեղի է ունենում դարտականությունների կոնկրետ բաժնում. «Ռուսաստանը դեմք է աղափովի անվտանգություննը Իդլիբի սահմաններից դուրս, իսկ Թուրքիան դա դեմք է ամի նահանջի ներսում»:

Ինչ վերաբերում է Թեհրանին, ԱԱԿարան ակիշվացել է նրա հետ Երկողման ազգութակցությունը՝ ակնհայտութեան կամքելով, որ Սիրիայում դայախի վերջնական փուլը վերջնական չէ աճբողջ Մերձավոր Արևելի հանար: Իր հերթին, լիրանանյան Arabi21 թերթը կամքում է, որ Իրաքի հետ կապված գործողություններին չնիշամնելու իրանի հավաստիացումները դայնանավորված են նրանով, որ ԱԱԿարան չի միացել իրանական նավթի դեմ ԱՍՍ-ի սահմանած դաշտամիջոցներին:

Կարենք է նաեւ այն փաստը, որ իդիքի աղաքազմականացված գոտին վերահսկելու են թուրքական բանակը Եւ ոլուսների ռազմական ուսիկանությունը, այլ ոչ թե թուրք Եւ սիրիացի զինվորականները: Դա Երդողանին բարդ եւ կընթարանից ազատում է Սիրիայի նախագահ Ասադի հետ իր հարաբերություններում, նանավանդ որ Մոսկվան դարտավորություն է ստանձնել ամեն հարցում դայմանավորվել Դամասկոսի հետ: Այստես որ Իրանը ու Սիրիան մնում են խաղի մեջ, բայց առաջմ՞ ոչ առաջին գօնում: Իր հերթին դա սահմանափակում է ԱՍՍ-ի ու հարայիշի հնարավորությունները Սիրիա-Իրան գծի վրա նրանց հայտարարած «նոր սիրիական բաղադրականության մեջ»:

Ուսաւանանի խաղաքական գործությունները պահպանվում են և առաջարկվում են առաջարկագործություններում:

Կուրտունովի կարծիքով, Ուսաւանանը ոչ միայն չի աշխատ իդիոբում ռազմական գործողության ձեռնարկման դեմքում, որն այնտեղ կարող է խախտել ուժերի հավասարակշռությունը: Եթե Իդիոբում ծավալվի մեծ ճակատամարտ, ապա Դամակոսի կողմից իմիական գեների օգտագործումը կդառնա անխուսափելի, ասել է նա Փարիզի Liberation թերթին և այս հարցագրուցում: Մինչդեռ Կրեմլը շարունակ կրկնում է, թե դա ընդդիմության ծրագրած սարդանըն է Արեմոնտի դաշտավան գործողություններ հրահրելու նոյաւակով: Պարզ է, որ Ուսաւանանը չի ուզում հակամարտության մեջ մտնել ԱՍՍ-ի հետ, բայց Էլ ավելի է կարեւոր Թուրքիայի հետ իր դաշնամի հարատեսումը: Անկարան Սուլվայի գլխավոր հաղթաթերթից մեկն է աղագայում Արեմոնտի երկների հետ Սիրիայի աղագայի Վերաբերյալ գործար կնիւլու հարցում: Ասմեն է իրոքասէտ:

Ի դեմ, Պուտին-Երդողան հանդիպումից անմիջապես հետո, Սիրիայում վայրէց կատարելիս, խոցվել է ռուսական Ալ-20 ինքնաթիռ: ՈԴ դաշտանության նախարար Սերգեյ Չոյզուն մեղադրել է իրավելին: Ինքնաթիռի խոցումը դատահական փաստի տղավորություն չի թողնում Աերկա բաղդավական իրավիճակում: Սա վկայում է, որ Սոչիում ձեռք բերված համաձայնությունները Մերձավոր Արևելյում ոճանց ձեռնույն չեն: Սակայն ներկա դահին Իդլիբի հետ կապված իրադրության սրացումը ձեռնույն չէ ոչ Սովորակային, ոչ էլ Անկարային, թէ հրավին եւ Կամասկուսին:

ԳԵՂԱՄ ՔՅՈՒՐՈՒՑՅԱՆ

ՀՀ կառավարության սեմբենքթի 14-ի նիստում հանրային հետարքության հարցեր բնարկվեցին, որոնց շարին կարելի է դասել նաև աշխատավայրերի մեջ հեկտարի դիմաց 60 հազար դրամ սուբսիդավորում համացնելը: Նկատենք, որ այն թեև ողջ Երկրի հացահատիկային տարածքը չէ ընդգրկում, այլ ընդամենը 37 սահմանամերժ համայնքների 4000 շահառումների էր առնչվում, այսուհանդեռձնախաճեռնությունը ողջունելի էր: Գյուղական ու գյուղաբնակի հանդեղ ամեն մեկ ու շարություն հանրային աջակցության է արժանանում, եթե... եթե այն իր ժին ու ժամանակին է, մասնագիտութենու և սնտեսապես հիմնավորված, հողի մշակի կյանքն ու աշխատանքը արդյունավետ դարձնելու կոչված: Ունենք չեփաստեր չփորձարկված ու անորակ սեմերի ու դարարտանյութերի սուբսիդավորում համացնելու մասին, որոնք փորձանու են դարձել հողի հազարավոր մշակութայի հանար, դեւական զանձարանին էլ չնախատեսված հարյուր միլիոն ավոր դրամների վճառների առաջ

րում ընդունված մոտեցում կա, որ փոքր հաճարվող ցանքատարածություններում, որոնց շարժին է դասվում ոչ միայն 0,75 հեկտար, այլև 1-2 հեկտար, հացահատիկային նշակարույսեր աճեցնելու արդյունավետ չէ՝ կաղզած գյուղտեխնիկայի օգտագործման ծախսերի հետ։ Այդուն էլ դարձ չեղավ, թե հայտարարված 4000 տահարուներից բանիսը մինչեւ 0,5 հեկտար հողակտոր ունեն, ինչքանը՝ մինչեւ 1 հեկտար, հաջորդիվ՝ 1,5 հեկտար... մինչեւ սահմանված 7 հեկտար։ Այս անորոշությունն էլ ծրագրի կատարման հանդեպ որոշակի նշանագործություն է առաջացնում։ Դամոգվել ենի, չէ, որ սննդասության այս ճյուղում հիմնավոր զարգացումներ չեն ընթանում։ Դենց թեկուզ ցորենի թերավության առումով։ 2003-2015 թվականների համար կազմված ու ՀՀ կառավարության կողմից հաստաված ռազմավարական ծրագրով նախատեսված էր 1 հեկտարի միջին թերթավությունը հասցել 2,8 տոննայի, որը մինչ օրս անիրագործելի է մնում։ ՀՀ 3 մլն բնակչության դաշտային ցորենի դահանջարկը մոտ 450 հազար տոննա է՝ հացի, մակարոնի հրուցակետենի տեսքով։ Երկիր մոլորակի չորս կրղմերում վաղորդ սովորել են թերթի այս բանակը ստանալ 60-70 հազար հեկ-

ՀՅՈՒՂՆԱԽԱՐՄՐՆԻՔՅԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐԸ... ԽՆԴՐԱԽԱՐՄՐՆԻՋ

կանգնեցրել։ ՀՀ գյուղակախարանների ջափից արագ փոփոխվելու արդյունքում նրանցից որևէ մեկի ղատախանածվության նասին ընդհանրապես չի խոսվել, թեև այդօրինակ ծրագրերի կազմման մեջ իրենց նասմակցությունն ունեն գրեթե անփոփոխ տեղակալներն ու ճյուղային վաշըլթյունների դեմքերը, այլ ղաւունյաներ ու կառուցներ։

Այսուհանդերձ վերադարձանի կառավարության նիստում հեղինակիս կողմից առանձնացված հարցին եւ դրա իրականացումը «Եթե»-ով դայմանավորելուն օքնարկման ընթացքում խոսվեց ինչ-որ 300 տոկոս շահութաբերությունից, որը նիստի մասնակից ՀՀ ֆինանսների նախարար **Առու Զանգովազանի** տարրինակ դիմակ դիմարկման արդյունքում դարձվեց, որ տեխնիկական անճառություն է՝ բննարկման մակարդակի հասցված նման շահութաբերություն սնտեսագիտության թե սնտեսավարման մեջ գրեթե չի հանդիպում, առավել եւս Հայաստանի Հանրապետությունում, եւ հաևկադես գյուղություն, ուր անգամ վնասով չափանիկ է հաջողություն համարվում:

Հարգաթման ֆինանսների նախարար
այդուս էլ դատախան չսացավ իրեն
մտահոգող հաջորդ հարցին՝ ինչ արդյուն-
նավետություն է կանխատեսվել ներկա-
յացվող ծրագրի միջին 1 հեկտարի հաշ-
վով։ Պատասխանի փոխարեն ՀՀ գյուղ-
նախարարը խստեց ծրագրի իրականաց-
ման արդյունները նույնականացնելու
համար առողջ արձանագրված 2600 հեկտար
աշխատանքությունները 3000 հեկտարի
հասցնելու ակնկալիից, այդկերպ հա-
ցահատիկի արտադրության ծավալների
ավելացումից եւ ներկրությունների հնարա-
վոր նվազումից, որը դարձվեց առ մտա-
հոգին է հաևկանակ հարեւան Վրաստա-
նի կողմից ավտոնորիկիով ցորեն տեղա-
փոխելու արգելի սահմանման դայ-
մաններում։ Ինչ-որ բնակչության շարու-
նակվեց, որին մասնակցեց նաեւ դաշ-
նականացն նախարար Արծիվի Մինա-

Անգաման այսաւա գրական սեպական տեղեկագիրը հաջող է հանդիսացնել կուսակից նախարարին, ով կարծես դրա կարիքը բոլորվին չուներ: Թե ինչո՞ւ, նշեմ:

տարու Վրա հողատարածքների մշակման վազագործության, հողօգացագործողների հիմքափոխական ու նույնիսկ դեւական շահագործության դայմաններում դարձաւ նյութ գնելու անկարողության մասին Դամաննան վիճակ է լիզինգով գյուղականիկա ձեռքբերելու հարցում: Այս վճակը մեկ հիմնական որակում ունի կառավարության հաստատած ծրագիրը, որի վերաբերյալ նիստում առաջ ակնարկ է տարվել:

Եվ՝ ինչպանով շարուց. Ենաւակահարման հերթական թե հերթապահ ծրագրի նախաձեռնումը, գրավիչ թե ոգեւորող իրավականում էլ այն ունենա, ինչում է քննականարար: Դարց տեղին է, բանզի որեւէ բացառություն չըրվեց միջին 1 հեկտար հացահատիկային ճշակարուսի ստաման արդյունավետության հարցին: Գյուղնախարարն ընդամենը թիվ հնչելուց, որ ծրագիրը կիսթանի աշնանացաց ցորենի ճշակմանը, ժահառու 37 համայնքներում նախորդ տարվա 2600 հետար ցանքսը կհասնի 3000 հեկտարի: Համար ում արձանագրվող հեկտարի միջին տոննա բերաբարության եւ նիստում չեցված ցորենի կիլոգրամի ոդիմաց 12%

դրանի դարագյում լրացուցիչ հնարք
վկր 400 հելքարից սացվում է 96 մ
դրանի թերթ, երբ դետության հատկացն
նը 182 մն դրամ է: Ներողամնություն ե
ակնկալում սիրողական ճակարդական
արված այս հաշվարկի համար, բանակ
նիստի ընթացքում հնարավոր չեղած
դարձել ծրագրի ճանահամերը, որը ս
ռաջին փոխվաշտակես **Արտաս Սիրզա**
յանն ամենայն դիմուկությամբ որպես
«սատանան ճանութենի մեջ է» հայեց
արտահայտությամբ:

ՀՅ գյուղնախարան ասաց, որ ծրագիրը ներառում է 4000 շահագումեր մշակվող տարածքը 3000 հեկտար, միջինը՝ 0,75 հեկտար: Այս այստեղ է ծրագիրը հաջողելու գաղտնիքը: Գյուղութեան այս բնույթի երևան մուսավանի տրությունը

սարից, Երբ ՀՅ-ում կրկնակի-եռակին է մշակվում, չարդարացված ծախսեր կատարվում, արթաշիկ բյուջեն էլ ավելի աղքատացնում: Եվ մինչեւ Երբ հարցը իիչ թե մասամբ տրամաբանված դատասխանի չի աժանանում:

Նիստում նախարար Ա.
Մինայանը ծրագիրը կա-
րելու դիլուսային հռչակեց:
Թե ինչ է այն նշանակում, անգամ ան-
նահաս բառարանների օգնությամբ
դարձել չհաջողվեց. դիլու ամենուր
թարգմանվում է օդաչու, որի տեղը օդում
սավանելուն է: Այսօրինակ արտահայտու-
թյունները շրջանառության մեջ դրած ԴՅ
բարձրագույն այլերը, որոնցից հասկա-
դես գյուղնախարանները, այն են արել,
որ հաճախակի դեւական միջոցներ են
ծախսել, իսկ գյուղերը դատարկվել են:
Դարձը, թե ինչո՞ւ փոխել այս վիճակը,
մշամեն է հնչում: Ստեղումներից հիմ-
նական այն է, որ անհրաժեշտ է փոքր
հողակտորները միավորել, այդկերպ
բարձրացնել գյուղտեխնիկայի օգսա-
գործման արդյունավետությունը: Սա-
կայն ինչո՞ւ այն իրականացնել, եթ
գյուղուրտում գերակա է համարվում
բրոկոլիի աճեցումը, ժիմչիլաբուծու-
թյունը, երկիրն այլոց բանջարս-բուսա-
նա-այօթօնթական կարող ուարձնելու:

Պատկեր է ուրվագծվում, որ ներկայացված ծագրից միայն բյուջեային ֆինանսական դիլուսային ծախս է նշնարկվում, որի արդյունավետությունը կհաստատվի 2019-ի բերքահավաքի շրջանում: Պարզ է՝ միայն՝ ներկայիս, թե՛ նոր նախարարի դաշտնավարման դարագում:

Դ.Գ.- ՀՀ կառավարության երեկա նիստում ՀՀ գյուղանության նախարար Ա. Խաչատրյանը բնարկման ներկայացրեց Ծենգավիթ վարչական շրջանում Երևան քաղաքի կողմից նվիրավության տվյալ 110 հեկտար տարածում լրիվի աճեցման նորատակով ջերմոցային սննդառություն կառուցելու 133 մլն դրամի ներդրումային ծրագիրը 45 մլն դրամով նվազեցնելու մասին։ Պատճառները բազմաբնույթ էին, որոնք հուսանողական կառուցը կներկայացնի հարությանը, բանզի այն առնչվում է խոստացված աշխատատեղերի որոշակի կրծանամի հետ։

